บทที่ 4
การลงทุนระหว่างประเทศ

เค้าโครงเรื่อง

การลงทุนระหว่างประเทศ การร่วมทุน สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อในการลงทุน ข้อตกลงการลงทุนเกี่ยวกับการค้า เขตการลงทุนอาเซียน

สาระสำคัญ

1. การลงทุนระหว่างประเทศ
2. การร่วมทุน
3. สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือในการลงทุน
4. ข้อตกลงการลงทุนเกี่ยวกับการค้า
5. เขตการลงทุนอาเซียน

จุดประสงค์ของการเรียนรู้

เพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศ การร่วมทุน การจัดอันดับความน่าเชื่อถือในการลงทุน ข้อตกลงการลงทุนเกี่ยวกับการค้าและเขตการลงทุนอาเซียน

ความนำ

ในการทำธุรกิจระหว่างประเทศจะเริ่มธุรกิจได้ก็ต้องลงทุน การลงทุนระหว่างประเทศอาจจะเป็นในรูปการไปลงทุนในต่างประเทศหรือต่างประเทศมาลงทุนภายในประเทศ ดังนั้นนักลงทุนต้องรู้จักการบริหารความแตกต่างในแง่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในแง่กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายในต่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ ตลอดจนการบริหารความ

แตกต่างในด้านวัฒนธรรม ศาสนา การเมือง ฯลฯ ผู้ลงทุนต้องเผชิญกับคู่แข่งขันและต้องรู้ยุทธวิธีในการดำเนินธุรกิจ การลงทุนระหว่างประเทศอาจเกิดขึ้นด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น ต้องการลดต้นทุนการผลิตและค่าขนส่ง แสวงหาตลาดใหม่ๆ ใกล้แหล่งวัตถุดิบ ฯลฯ การลงทุนระหว่างประเทศนอกจากจะใช้กลยุทธต่างๆ แล้วยังต้องใช้กลยุทธความเป็นสากล โดยมีวิสัยทัศน์ที่มีความเป็นสากลที่เรียกว่า "Globalization" ผู้บริหารจะจัดการการผลิต การตลาด การเงินให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในท้องถิ่นโดย "thinking globally, but acting locally"

การลงทุนระหว่างประเทศ

การลงทุนระหว่างประเทศช่วยให้หลายประเทศได้มีโอกาสพัฒนาประเทศด้านต่างๆ เช่น วิทยาการทันสมัย เทคโนโลยีใหม่ๆ เงินลงทุนไหลเข้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น การขยายตัวของธุรกิจในประเทศมากขึ้นและการจ้างแรงงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น เป็นต้น

ประเภทการลงทุนระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการลงทุนทางอ้อม

1. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) หมายถึงการที่บริษัทต่างประเทศมีความต้องการควบคุมการบริหารกิจการในประเทศอื่นๆหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งเขาคาดว่าจะได้รับผลตอบแทนสูงกว่าการลงทุนในประเทศ ดังนั้นการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนต่างประเทศมีส่วนร่วมในการควบคุมและบริหารกิจการ การเข้าไปควบคุมและบริหารกิจการมีหลายวิธีดังนี้

- การเข้าไปจัดตั้งธุรกิจใหม่ขึ้นในต่างประเทศ เนื่องจากบางครั้งการหาซื้อกิจการเดิมที่มีอยู่แล้วในบางประเทศมีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากประชาชนในประเทศนั้นๆ มีทัศนคติว่าต่างชาติครอบงำธุรกิจ หรือมีปัญหากีดกันการลงทุนของต่างชาติ หรือมีปัญหาทรัพยากรบุคคลหรือแรงงานด้อยประสิทธิภาพเป็นต้น ดังนั้นการลงทุนโดยตัดสินใจสร้างโรงงานใหม่ขึ้นโดยคาดหวังว่าดีกว่าการปรับปรุงโรงงานเก่า เป็นต้น
- การซื้อกิจการที่มีอยู่แล้ว บริษัทที่มีเงินทุนและได้ไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ โดยซื้อหุ้นส่วนสามัญของบริษัทเดิมในฐานะเป็นหุ้นส่วนรายใหญ่ ทำให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารและควบคุมการดำเนินงานของบริษัทเดิมได้ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นได้มีการแปรรูปกิจการของรัฐไปให้เอกชน (Privatization) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ เช่น การลงทุนด้านกิจการการผลิต กิจการธนาคาร เป็นต้น

ตารางที่ 4.1

เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิจำแนกตามประเทศ

	ประเทศ	1997	1998	1999	2000	2001	2002p
1	ญี่ปุ่น	42,370	60,477	18,560	35,493	60,974	26,779
2	สหรัฐอเมริกา	25,836	51,798	24,137	25,575	2,735	-12,459
3	สหภาพยุโรป	10,713	37,568	51,943	20,968	8,492	-18,352
4	ออสเตรีย	13	0	15	187	220	614
5	เบลเยียม	-106	1,296	-1,379	-670	96	-813
6	เยอรมณี	2,102	4,073	10,973	4,003	1,429	370
7	เดนมาร์ก	41	118	364	344	144	132
8	สเปน	5	21	170	64	44	11
9	ฟินแลนด์	135	1,596	70	151	-97	1,507
10	ฝรั่งเศส	-36	10,927	8,984	1,272	4,485	-518
11	สหราชอาณาจักร	3,692	4,816	7,010	16,702	14,759	9,531
12	กรีซ	0	0	0	1	8	4
13	ไอร์แลนด์	-56	27	-16	-4	2,223	2,206
14	อิตาลี	93	176	406	349	236	135
15	ลักเซมเบิร์ก	-206	39	418	198	-899	-552
16	เนเธอร์แลนด์	4,425	13,836	24,584	-3,179	-16,996	-31,438
17	โปรตุเกส	0	0	0	8	9	8
18	สวีเดน	610	643	344	1,542	2,829	424
19	อาเซียน	10,670	24,052	21,350	16,338	71,457	50,691
20	บรูไนดารุสซาลาม	0	1	0	0	0	5
21	อินโดนีเซีย	204	112	46	171	10	139
22	มาเลเซีย	373	709	1,043	836	1,863	-711
23	ฟิลิปปินส์	249	320	122	19	130	-14
24	สิงคโปร์	9,851	22,673	20,048	15,019	69,413	51,067
25	กัมพูชา	-90	57	54	90	31	61
26	ลาว	41	125	21	168	3	0
27	พม่า	1	5	2	26	0	52
28	เวียดนาม	41	50	14	9	7	92
29	ฮ่องกง	14,817	16,571	8,862	13,355	7,266	1,424
30	ไต้หวัน	4,605	4,072	4,518	6,286	2,439	3,142
31	เกาหลีใต้	913	2,799	204	-167	1,094	1,754
32	จีน	-283	217	-80	306	46	833
33	แคนาดา	52	128	114	370	163	758
34	ออสเตรเลีย	3,824	1,526	490	1,112	163	-596
35	สวิตเซอร์แลนด์	3,924	3,079	2,266	1,338	1,735	649
36	อื่นๆ	236	7,601	2,165	-5,688	11,100	-15,035
	รวม	117,696	209,888	134,592	115,286	167,664	39,588

- การตั้งกิจการสาขาขึ้นในประเทศที่ต้องการลงทุน เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิจำแนกตามประเทศผู้ลงทุน ปี 2513-2530 สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเป็นนักลงทุนรายใหญ่ที่สุด โดยมีสัดส่วนการลงทุนถึงร้อยละ 26 และ 25 ของเงินลงทุนโดยรวมสุทธิ รองลงมาได้แก่อาเซียน (13%) สหภาพยุโรป (12%) และฮ่องกง (11%) ตามลำดับ

ปี 2531-2539 เป็นช่วงที่เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นมาก การลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นสูงมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 29 โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม (โดยเฉพาะเคมีภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า โลหะ และอโลหะ เครื่องจักรและยานพาหนะ ภาคการค้าและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์) สำหรับสหรัฐอเมริกาซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม (โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเลียม เคมีภัณฑ์) ภาคการค้าและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ มีสัดส่วนลดลงมา (14%) ขณะที่ฮ่องกง (16%) อาเซียน (10%) และไต้หวัน (7%) ตามลำดับ มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น

หลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจการเงินปี 2540-2544 ญี่ปุ่นยังคงเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนสูงสุด แม้ว่าจำนวนเงินลงทุนบางปีเมื่อเปรียบเทียบกับยอดรวมเงินลงทุนสุทธิจากต่างประเทศลดลง รองลงมาคือสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และอาเซียน

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุน จากสถิติการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือบีโอไอระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤศจิกายน 2545 มีโครงการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนทั้งสิ้น 954 โครงการ มูลค่าการลงทุน 5.28 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ จำแนกเป็นโครงการลงทุนจากต่างประเทศจำนวน 667 โครงการ โดยร้อยละ 51 เป็นโครงการร่วมทุนและอีกร้อยละ 49 เป็นโครงการที่ต่างชาติถือหุ้นทั้งหมด

ประเภทกิจการที่นักลงทุนต่างประเทศให้ความสนใจและขอรับการส่งเสริมการลงทุนมากที่สุด ได้แก่ สาขาเกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร อันดับรองลงมาคือสาขาอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า สาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง เป็นต้น

2. การลงทุนทางอ้อม เป็นการลงทุนที่หวังผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งผลตอบแทนอาจอยู่ในรูปของเงินปันผล ดอกเบี้ยหรือการลงทุนเพื่อหวังกำไรส่วนทุน (Capital Gain) ผู้ลงทุนต่างประเทศจะซื้อหุ้นหรือหลักทรัพย์ของบริษัทธุรกิจเช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ์ หุ้นกู้ และพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น

ผลกระทบของการลงทุนจากต่างประเทศ การไหลของเงินทุนจากต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากประเทศที่พัฒนาแล้วมีเงินทุนมากไปยังประเทศที่ด้อยพัฒนาซึ่งมีเงินทุนต่ำ การไหลของเงินทุนจำนวนมากหรือน้อยขึ้นกับปัจจัยหลายประการ เช่น ความน่าเชื่อถือของแต่ละประเทศ อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น การลงทุนจากต่างประเทศทำให้ประเทศด้อยพัฒนาได้รับประโยชน์ เช่น มีเงินทุนไหลเข้า ความรู้ทางเทคโนโลยี วิทยาการสมัยใหม่และการพัฒนาการภาคการผลิต การค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น สำหรับผลกระทบของการลงทุนจากต่างประเทศด้านต่าง ๆ เช่น

- เงินทุน ยอดคงเหลือสุทธิของการลงทุนต่างประเทศซึ่งประกอบด้วยเงินลงทุนต่างประเทศไหลเข้าหักเงินทุนและเงินกู้จ่ายคืนในปีนั้นๆ ยอดคงเหลือสุทธิของการลงทุนต่างประเทศ ช่วยให้ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศของไทยดีขึ้นและส่งผลดีคือเศรษฐกิจประเทศไทยขยายตัวดีขึ้น

- การจ้างงาน การลงทุนจากต่างประเทศด้านการผลิต ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรมแปรรูปเพื่อการส่งออกและบริการ ทำให้เกิดธุรกิจใหม่ๆเพิ่มขึ้น การลงทุนอุตสาหกรรมใช้ทุนมาก (Capital Intensive) ต้องใช้เครื่องจักรและใช้แรงงานที่มีฝีมือ (Skilled Labors) เพิ่มขึ้น

- การถ่ายทอดเทคโนโลยี ปัญหาที่ประเทศกำลังพัฒนาประสบคือปัญหาการขาดแคลนความรู้ทางเทคโนโลยีทันสมัยและความรู้ด้านวิทยาการสมัยใหม่ ดังนั้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆช่วยให้ประสิทธิภาพการบริหาร การผลิตและบุคลากรได้รับการพัฒนา ฝึกปฏิบัติให้มีทักษะและความชำนาญ

- การค้าระหว่างประเทศ จำแนกเป็นการส่งออกและการนำเข้า

  - การส่งออก การลงทุนต่างประเทศด้านการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าหรือการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในประเทศเพื่อช่วยประหยัดการรั่วไหลของเงินตราต่างประเทศ

  - การนำเข้า การลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้ประเทศผู้รับการลงทุนมีการนำเข้าสินค้าประเภทวัตถุดิบ เครื่องจักรอุปกรณ์และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิต และเงินลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น เป็นต้น

กิจกรรมที่ 1

ให้นักศึกษาหาตัวอย่างการลงทุนโดยตรงและการลงทุนทางอ้อม ตลอดจนผลกระทบของการลงทุนจากต่างประเทศ

การร่วมทุน

การร่วมทุน (Joint Venture) หมายถึงกิจการได้จัดตั้งขึ้นมาโดยผู้ร่วมทุนที่ไม่ได้อยู่ในประเทศเดียวกัน บริษัททั้ง 2 ได้ตกลงประกอบธุรกิจทำการผลิตและการตลาดโดยร่วมลงทุนร่วมกัน ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันมีส่วนรวมในการเป็นเจ้าของและมีส่วนในการบริหารและการจัดสรรผลประโยชน์ตามส่วนของผู้ร่วมทุน ดังนั้นความสำเร็จของการร่วมทุนจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย

ในบางกรณีการร่วมทุนอาจเป็นไปโดยความไม่สมัครใจหรือความจำเป็นกล่าวคือ กิจการมีความจำเป็นต้องร่วมทุน เนื่องจากมีความจำเป็นและไม่มีทางเลือก เช่น กฎหมายบางประเทศไม่อนุญาตให้ธุรกิจต่างประเทศตั้งบริษัทในเครือ (Subsidiary) ในประเทศของตนเอง เช่น ประเทศอินเดีย อินโดนีเซียมีนโยบายส่งเสริมการร่วมทุนต่างชาติโดยกำหนดให้ 51 เปอร์เซ็นต์ของเงินลงทุนต้องเป็นของชาวอินโดนีเซีย เป็นต้น

การจัดตั้งธุรกิจร่วมทุน บริษัททั้ง 2 ต้องร่วมมือกันหลายด้าน เช่น ช่วยกันระดมบุคลากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ ระดมทุน ผู้จัดการบริหารงานและตลาดที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นต้น

การจัดตั้งธุรกิจร่วมทุนมี 2 ลักษณะ คือ

- ธุรกิจร่วมทุนแบบถาวร ได้แก่ การจัดตั้งบริษัทในรูปบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนสามัญหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด
- ธุรกิจร่วมทุนแบบชั่วคราว เป็นการจัดตั้งบริษัทเพื่อกิจการเฉพาะกิจ เช่น เพื่อประกอบกิจการในโครงการใดโครงการหนึ่งและเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วยกเลิกกิจการ ธุรกิจดังกล่าวนี้เรียกว่ากิจการร่วมค้า

หลักเกณฑ์พิจารณาหาผู้ร่วมทุน การหาผู้ร่วมทุนต่างประเทศที่เหมาะสม นักลงทุนต้องมีหลักเกณฑ์ ข้อมูลวิเคราะห์เพียงพอ เพื่อใช้ตัดสินใจเลือกผู้ลงทุนร่วม เช่น ด้านการตลาด การผลิต

การเงิน ขนาดและโครงสร้างของบริษัท ท่าทีในการเจรจาต่อรองและความสัมพันธ์กับธนาคาร เมื่อนักลงทุนพิจารณาหาผู้ร่วมลงทุนได้แล้ว เอกสารสำคัญที่ผู้ดำเนินธุรกิจจะต้องตรวจสอบให้ละเอียดคือร่างสัญญาข้อตกลงตั้งแต่เริ่มต้นการเจรจา ดังนั้นทั้ง 2 ฝ่ายต้องทำความเข้าใจก่อนการตกลงเกี่ยวกับเงินลงทุน การแบ่งผลประโยชน์ การแบ่งความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่างๆ สัญญาการร่วมทุนมีสาระสำคัญคือ การจัดตั้งบริษัทโครงสร้างเงินทุน รายชื่อกรรมการฝ่ายบริหารและการจัดการ บัญชีการเงิน การจัดการด้านการตลาด ข้อตกลงเกี่ยวกับเทคโนโลยี สิทธิบัตร รายชื่อผู้ถือหุ้น ข้อตกลงกรณีมีข้อพิพาทและอื่น ๆ หัวใจของความสำเร็จการร่วมทุนคือ ความเข้าใจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความเสี่ยงร่วมกัน ความช่วยเหลือกัน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของบริษัทร่วมทุนมากกว่าส่วนตัว สำหรับหลักเกณฑ์พิจารณาหาผู้ร่วมทุนมีดังนี้

- ท่าทีในการเจรจาต่อรอง ช่วยให้การร่วมทุนทั้ง 2 บริษัทเป็นไปด้วยดีเช่นทั้ง 2 ฝ่ายรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ข้อกำหนดอายุสัญญาร่วมทุนชัดเจน มีความยืดหยุ่นในการเจรจาต่อรอง มีประสบการณ์และทีมงานที่มีความสามารถ การตัดสินใจถูกต้องและรวดเร็ว
- ขนาดและโครงสร้างของบริษัทฯ มีความสำคัญกับความสำเร็จในธุรกิจที่นักลงทุนสนใจ เนื่องจากธุรกิจทั้งขนาดเล็กและใหญ่ โครงสร้างบริษัท ชื่อเสียงและประสบการณ์สูงของผู้บริหาร เป็นต้น เป็นปัจจัยสำคัญช่วยให้การร่วมทุนไม่มีอุปสรรค์
- ความสัมพันธ์กับสถาบันภายนอก บริษัทร่วมทุนต้องติดต่อกับบุคคลภายในและสถาบันต่างๆ เช่น หน่วยงานราชการ บริษัท ร้านค้า ธุรกิจเอกชนและธนาคาร ดังนั้นการจัดตั้งธุรกิจร่วมทุนต้องอาศัยความสัมพันธ์กับสถาบันภายนอก
- การเงิน ผู้ร่วมทุนต้องศึกษาข้อมูล เช่น ประวัติการเงิน ฐานะการเงินของกิจการ คำนวณหาอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัดความสำเร็จของกิจการ ความมั่นคง และปัจจัยต่างๆ ด้านการเงิน
- การตลาด ผู้ร่วมทุนต้องศึกษาข้อมูลส่วนครองตลาด ความสามารถด้านการแข่งขัน เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ และชื่อเสียงบริษัท จุดเด่นและจุดด้อยด้านการตลาด
- การผลิต มีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ผู้ร่วมทุนต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ขายวัตถุดิบ (Supplier) มีความรู้ ความชำนาญด้านเทคโนโลยี พัฒนาผลิตภัณฑ์ใช้เทคนิคในการผลิตใหม่ๆ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและควบคุมคุณภาพ

ลักษณะการร่วมทุน สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ

1. ลักษณะของทุนที่นำมาลงทุนร่วมกัน จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 การร่วมทุนที่มีการลงทุนจากทุกฝ่าย (Equity Joint Venture)

1.2 การร่วมทุนที่ไม่ได้ออกเงินทุน (Non Equity Joint Venture) ลักษณะนี้ผู้ร่วมทุนไม่ได้ออกเงินทุน แต่ผู้ร่วมทุนควบคุมกิจการและมีสิทธิในการบริหาร ผู้ร่วมทุนได้รับอนุญาตให้ผลิตสินค้า หรือใช้เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

2. การร่วมลงทุนตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป ในบางกรณีอาจมีผู้ร่วมลงทุนมากกว่า 2 ฝ่าย (ประเทศ) ขึ้นไป ซึ่งเรียกว่าบริษัทร่วมค้านานาชาติ (International Joint Venture) แบ่งลักษณะการร่วมลงทุนออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 การร่วมลงทุนกับรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นเจ้าของกิจการบางครั้งเรียกว่า Mixed Joint Venture เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ต้นทุนสูงหรือเป็นนโยบายของรัฐบาล ต้องการควบคุมกิจการบางประเภท เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น

2.2 ร่วมลงทุนของ 2 กิจการ เช่น บริษัทเอกชนในต่างประเทศร่วมทุนกับบริษัทเอกชนในประเทศไทย หรือบริษัทเอกชน 2 บริษัทซึ่งอยู่ประเทศเดียวกันร่วมทุนกัน หรือบริษัทเอกชนในต่างประเทศร่วมทุนกับประเทศที่ 3 ตัวอย่างเช่น บริษัท Matsushita ร่วมลงทุนกับ General Electric เพื่อทำการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์วิดีโอดิสต์ (Video Disk)

2.3 การร่วมลงทุนมากกว่า 2 กิจการ บางครั้งเรียกว่าสมาคม การร่วมทุนประเภทนี้มีหุ้นส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ทำให้การบริหารงานซ้ำซ้อน และยุ่งยากในการจัดการเพิ่มขึ้น ลักษณะของผู้ร่วมทุนอาจเป็นบริษัทต่างประเทศ บริษัทจากประเทศที่ 3 และบริษัทในประเทศเจ้าบ้าน ตัวอย่างเช่น บริษัทออสเตรเลียอะลูมินั่ม ประกอบด้วยการร่วมลงทุนโดย

- บริษัท อเมริกัน 2 บริษัท คือ (1) American Metal Climax และ (2) Anaconda
- บริษัทเยอรมัน 1 บริษัท คือ Vereinigte Aluminum Werke.
- บริษัทญี่ปุ่น 2 บริษัท คือ Sumitomo Chemical Company และ Showa Binko
- บริษัท ฮอลแลนด์ 1 บริษัท คือ Holland Aluminum

3. สัดส่วนของการร่วมลงทุน ประกอบด้วยหลายลักษณะ เช่น การถือหุ้นเท่ากันคือร้อยละ 50 การถือหุ้นส่วนใหญ่คือถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 50 และการถือหุ้นส่วนน้อยหมายถึงการถือหุ้นน้อยกว่าร้อยละ 50

4. การร่วมลงทุนจำแนกตามระยะเวลา เช่น การร่วมลงทุนระยะยาว หรือแบบถาวร การร่วมลงทุนระยะสั้นหรือแบบชั่วคราว เป็นต้น

ความสำเร็จของการร่วมทุน มีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ

- ผู้ร่วมทุนมีความคุ้นเคยกันมาก่อนเนื่องจากได้เคยทำธุรกิจติดต่อกันมาแล้ว ความรู้จักกันดีและมีความสนิทสนมจึงตัดสินใจร่วมลงทุน เป็นต้น
- ประเทศร่วมทุน มีปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์
- ธุรกิจร่วมลงทุนต้องขยายธุรกิจ จำเป็นต้องพึ่งพาตลาดใหม่เพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ที่ขยายตัวและเทคโนโลยีใหม่ ๆ
- การเข้าสู่ตลาดมีเพียงวิธีการเดียวเท่านั้นคือ การร่วมทุน ทั้งนี้เนื่องจากบางประเทศออกกฎหมายห้ามจัดตั้งบริษัทต่างชาติ
- การขยายธุรกิจในต่างประเทศการร่วมทุนจำเป็นสำหรับกิจการขาดเงินทุนและขาดแคลนบุคลากรที่มีประสบการณ์และความสามารถ
- การย้ายฐานการผลิตอาจเนื่องจากค่าเงินแข็งขึ้น เช่น เงินเยนและดอลล่าร์ไต้หวัน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น จึงต้องย้ายฐานการผลิตโดยการร่วมทุนกับประเทศอื่นๆ
- การร่วมทุนให้ประโยชน์หลายด้าน เช่น (1) กิจการสามารถใช้ทักษะและความรู้ ความชำนาญพิเศษของผู้ร่วมทุนท้องถิ่น (2) สามารถผลิตสินค้าคุณภาพ ราคาต่ำ (3) ประสบการณ์ด้านการค้าและข้อมูลธุรกิจร่วมทุนและความสามารถในการเจาะตลาด ทำให้กิจการร่วมทุนประสบความสำเร็จ
- นโยบายรัฐบาลประเทศเจ้าบ้านให้การสนับสนุนธุรกิจร่วมทุนเนื่องจากได้รับประโยชน์ (1) การถ่ายทอดทักษะ เทคโนโลยีทันสมัย และความรู้ใหม่ (2) เงินทุนต่างชาติไหลเข้าประเทศ

อุปสรรคในการจัดตั้งและดำเนินธุรกิจร่วมทุน

- มีปัญหาการปรับตัวเข้าหากันยากหรือล่าช้า สาเหตุจากกฎหมาย กฎเกณฑ์ หลักการและวิธีการทั้ง 2 ประเทศแตกต่างกัน
- ความไม่เชื่อมั่นในความสามารถของผู้ร่วมทุน สาเหตุจากผู้ร่วมทุนที่มีฐานะเหนือกว่ามักมีความรู้สึกและพฤติกรรมเหนือกว่าผู้ร่วมทุนอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ

- ภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างกันระหว่างประเทศผู้ร่วมทุน ปัญหาคือการไม่เข้าใจกันและการถ่ายทอดเทคโนโลยีล่าช้า มีอุปสรรคด้านการสื่อภาษา
- ธุรกิจผู้ร่วมทุนที่มีขนาดเล็กกว่า ขาดอำนาจการต่อรอง มีความเสียเปรียบในการเจรจาทำสัญญาร่วมหุ้น

ข้อได้เปรียบของการร่วมทุน การร่วมทุนให้ผลประโยชน์แก่ผู้ร่วมลงทุนหลายประการ

- จำนวนเงินลงทุนสูง เนื่องจากเป็นการร่วมทุนระหว่าง 2 กิจการหรือมากกว่า การจัดตั้งประเภทธุรกิจร่วมใช้เงินทุนแตกต่างกัน การจัดตั้งบริษัทย่อยที่มีบริษัทใหญ่เป็นเจ้าของ 100 เปอร์เซ็นต์ จะใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูงกว่าการร่วมทุนกับภาคเอกชนหรือรัฐบาล
- รัฐบาลบางประเทศที่มีนโยบายสนับสนุนให้ต่างชาติร่วมทุน ผลดีคือได้รับผลประโยชน์ส่วนหนึ่งจากกำไรและหมุนเวียนใช้จ่ายในประเทศ
- การขยายกิจการร่วมทุนมีความเสี่ยงน้อยกว่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ
- การร่วมลงทุนก่อให้เกิดประสบการณ์จากการทำงานร่วมกัน และมีการถ่ายทอดความรู้ทางเทคโนโลยี
- การบริหารร่วมกับคนท้องถิ่นให้ผลดีคือ (1) ได้ข้อมูลการตลาด และประสบการณ์ในการทำงาน และ (2) มีข้อมูลท้องถิ่นและเข้าใจสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองประเทศท้องถิ่นดีขึ้น

ข้อเสียเปรียบของการร่วมทุน การร่วมทุนนอกจากมีข้อได้เปรียบแล้ว ยังมีข้อเสียเปรียบดังนี้

- อำนาจการตัดสินใจบริหารธุรกิจต้องกระจายให้ผู้ถือหุ้น ทำให้สูญเสียอำนาจในการตัดสินใจ
- มักเกิดความขัดแย้งขึ้นเสมอสำหรับผู้บริหาร 2 ฝ่าย

กิจกรรมที่ 2

นักศึกษาหาตัวอย่างการร่วมทุนของประเทศไทยและต่างประเทศแล้วทำการเปรียบเทียบข้อแตกต่าง

สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือในการลงทุน

Credit Rating Agency หรือสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือในการลงทุน ได้รับความนิยมสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่หลายประเทศได้รับผลกระทบทางอ้อมจากวิกฤติการณ์ค่าเงินเอเชีย การตัดสินใจลงทุนผู้ประกอบการธุรกิจได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศ สถาบันการเงินหรือกิจการในประเทศ ปัจจุบันสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือเพิ่มจำนวนมากขึ้น สถาบันที่ยอมรับทั่วโลก เช่น The Economist Intelligence Unit (EIU), Standard and Poor (S&P), Fitch IBCA, Thomson Bank Watch และ Moody's Investor Service เป็นต้น

บริษัท มูดี้ส์ อินเวสเตอร์ เซอร์วิส จำกัด หรือที่รู้จักย่อ ๆ ว่า "มูดี้ส์" ก่อตั้งขึ้นในปี 1900 (พ.ศ. 2443) โดยนายจอห์น มูดี้ส์ (John Moody) และได้เริ่มทำการจัดอันดับความน่าเชื่อถือเป็นครั้งแรกเมื่อปี 1909 (พ.ศ. 2452) ใช้กับตราสารหนี้กว่า 1,500 ฉบับของบริษัทรถไฟ 250 บริษัทในสหรัฐฯ บริษัทเริ่มจัดอันดับความน่าเชื่อถือให้กับตราสารของอุตสาหกรรมชั้นนำและกิจการสาธารณูปโภคของสหรัฐฯในอีก 5 ปีต่อมา และจัดอันดับความน่าเชื่อถือให้กับเทศบาลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของสหรัฐในต้นทศวรรษที่ 1920 หรือประมาณ 70 ปีที่ผ่านมา

มูดี้ส์ยังไม่ได้เริ่มจัดอันดับความน่าเชื่อถือของตราสารหนี้เอกชน (Commercial Paper) จนกระทั่งในปี 1972 (พ.ศ. 2515) จากจุดนั้นได้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้มูดี้ส์เริ่มเป็นที่รู้จักแก่สาธารณชนมากขึ้น และมูดี้ส์ยังคงจำกัดอันดับความน่าเชื่อถือของตนให้กับบริษัทในสหรัฐฯ เท่านั้น จนกระทั่งกลางทศวรรษที่ 1980 ที่มูดี้ส์เริ่มให้บริการจัดอันดับความน่าเชื่อถือให้กับสหรัฐฯ

จากเอกสารของบริษัทมูดี้ส์ อินเวสเตอร์ เซอร์วิส มูดี้ส์ได้จัดอันดับความน่าเชื่อถือให้กับผู้ออกตราสารหนี้ไม่ต่ำกว่า 4,500 ราย โดยในจำนวนนี้ รวมการจัดอันดับความน่าเชื่อถือแก่ 50 ประเทศ ซึ่งประมาณ 25 ประเทศที่เป็นลูกค้ามูดี้ส์ เป็น Emerging Economies และหนึ่งในนั้นคือประเทศไทย โดยมูดี้ส์เริ่มจัดอันดับประเทศไทยเป็นครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน 2532 นอกจากนี้ประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน 4 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ยังเป็นลูกค้ามูดี้ส์อีกด้วย

นอกจากมูดี้ส์แล้วมีบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือระดับโลกอีกหลายบริษัท เช่น Standard & Poor's Rating Group, Thomson Bank Watch Inc, Duff & Phelps Inc, Fiche Investors Service Inc และ IBCA

ความเป็นมาของ Standard & Poor's Rating Group มีประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปไกลกว่ามูดี้ส์ S & P ก่อตั้งขึ้นโดยนายเฮนรี่ วาร์นัม พัวร์ (Henry Varnum Poor) ในทศวรรษปี 18 ผู้ซึ่งมีคติประจำใจว่า นักลงทุนมีสิทธิที่จะรู้ อย่างไรก็ตาม S & P ไม่ได้จัดอันดับความน่าเชื่อถือของตราสารหนี้ จนกระทั่งปี 1926 (พ.ศ. 2469) สำหรับ S & P ในปัจจุบันเกิดจากการรวมตัวของ Standard Statistics Company และ Poor's Publishing Company ในปี 1941 (พ.ศ. 2484) อีก 26 ปีต่อมาในปี 1967 (พ.ศ 2510) S & P ก็ถูกซื้อโดยกลุ่มบริษัท McGraw-Hill Corporation และ S & P ได้กลายเป็นบริษัทในเครือของกลุ่ม McGraw-Hill ซึ่งเป็นบริษัทผู้พิมพ์หนังสือตำราและบริการทางการเงินรายใหญ่ของโลก

สัญลักษณ์ในการจัดอันดับของ S & P เริ่มตั้งแต่ AAA (อันดับความน่าเชื่อถือสูงสุด) จนถึง D (Default) สำหรับตราสารหนี้ระยะยาว หรือมีอายุไถ่ถอนมากกว่า 1 ปี และสัญลักษณ์ A ถึง D สำหรับตราสารหนี้ระยะสั้นหรือที่มีอายุไถ่ถอนไม่เกิน 1 ปี สำหรับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือแต่ละสถาบันจะใช้หลักเกณฑ์ต่างๆที่คล้ายคลึงกันที่สำคัญได้แก่

1. ฐานะทางการเงิน (Financial Status) ในระดับประเทศจะพิจารณาจากเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ การพึ่งพาการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ ทั้งที่อยู่ในรูปของการซื้อขายหลักทรัพย์และการลงทุนโดยตรง ความเข้มแข็งของระบบการเงินการธนาคารและสภาพคล่องภายในประเทศในระดับธุรกิจพิจารณาจากโครงสร้างของสินทรัพย์และหนี้สิน การหมุนเวียนของกระแสเงินสด เงินสดและทุนสำรอง ข้อมูลที่แสดงในงบการเงินของบริษัท การตรวจสอบฐานะทางการเงินเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลได้ผ่านการรับรองตามหลักมาตรฐานสากลแล้ว

2. การจัดการและผลการดำเนินงาน (Management and Performance) ในระดับประเทศพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อความมีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน ฐานะทางการคลัง การลงทุน และปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ในระดับธุรกิจพิจารณาจากโครงสร้างการบริหารงาน การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ ผลกำไรหรือขาดทุนของกิจการ ความสามารถในการชำระคืนหนี้เงินกู้ การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร การแก้ไขปัญหาของธุรกิจในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการกำหนดกลยุทธ์ต่างๆที่มีผลต่อผลประกอบการของกิจการ

3. ความเสี่ยงภายนอก (External Risk) ในระดับประเทศพิจารณาจากการดำเนินนโยบาย

เศรษฐกิจและการเมืองของกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและประเทศอื่นๆที่มีความเกี่ยวพันกันของเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ส่วนในระดับธุรกิจพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ สถานการณ์เศรษฐกิจและการเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ ความมีประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงานของคณะรัฐบาลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดเหตุการณ์รุนแรง หรือสงครามซึ่งเป็นปัจจัยยากแก่การควบคุม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

4. ขนาด (Size) ในระดับประเทศพิจารณาจากขนาดของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งใช้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นตัววัด ส่วนในระดับธุรกิจ พิจารณาจากขนาดของเงินทุนจดทะเบียน สินทรัพย์รวม แรงงานและการจ้างงาน ซึ่งแสดงถึงความมั่นคงของธุรกิจ โดยตั้งข้อสมมติฐานว่ากิจการที่มีเงินทุนขนาดใหญ่มักอยู่รอดได้ในสภาวะวิกฤตมากกว่ากิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก

ความสำคัญ การจัดอันดับความน่าเชื่อถือมีบทบาทสำคัญมากในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของประเทศผู้ให้กู้เงิน เช่น

- การตัดสินใจร่วมลงทุนกับนักลงทุนต่างชาติหรือการร่วมทุน
- การกำหนดจำนวนเงินที่จะให้กู้และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
- การต่ออายุสัญญาเงินกู้

การหาแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศทำได้ยากขึ้น ในภาวะเศรษฐกิจหลายประเทศเผชิญวิกฤตการณ์ทางการเงิน ประเทศต่างๆให้ความสนใจมากขึ้นและมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลการจัดอันดับความน่าเชื่อถือของตนในสายตาของสถาบันการเงินและนักลงทุนต่างประเทศเป็นข้อมูลวิเคราะห์

แม้ว่าอันดับความน่าเชื่อถือจะมิได้สะท้อนให้เห็นภาพที่แท้จริงอย่างถูกต้องเสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่ใช้ในการจัดอันดับรวมทั้งมุมมองของนักวิเคราะห์ในแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกันไป อย่างไรก็ดีอันดับความน่าเชื่อถือซึ่งสถาบันมีชื่อเสียงข้างต้นได้จัดอันดับให้แต่ละประเทศแต่ละองค์กรธุรกิจล้วนมีความสำคัญต่อการจัดหาเงินกู้และระดมทุนจากต่างประเทศ เนื่องจากประเทศผู้ให้กู้และนักลงทุนต่างประเทศได้ใช้ข้อมูลจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่สถาบันจัดอันดับเหล่านี้ศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งเพื่อพิจารณาปล่อยกู้หรือลงทุนในประเทศต่าง ๆ

กิจกรรมที่ 3

ให้นักศึกษาค้นคว้าและศึกษาเกณฑ์การ จัดอันดับความน่าเชื่อถือของบริษัทในต่างประเทศ

ข้อตกลงการลงทุนเกี่ยวกับการค้า

มาตรการการลงทุนเกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Investment Measures) เป็นความตกลงที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งขององค์การการค้าโลก (WTO)

General Agreement on Tariffs and Trade หรือ GATT ภายใต้ความตกลง TRIMs ประเทศสมาชิกของ WTO ทุกประเทศยกเลิกมาตรการการลงทุนที่ก่อให้เกิดการกีดกันทางการค้าให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของ GATT โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538 เป็นต้นมา TRIMs กับหลักการสำคัญของ GATT บทบัญญัติของ GATT ซึ่งประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามมีประเด็นสำคัญคือ

1. มาตรการลงทุนของประเทศสมาชิก WTO ต้องไม่ก่อให้เกิดการดำเนินมาตรการทางการค้าใดๆ อันเป็นการกีดกันทางการค้าตามหลักการของ GATT ที่ห้ามประเทศสมาชิกจำกัดปริมาณการนำเข้าหรือส่งออกสินค้า

2. มาตรการการลงทุนของประเทศสมาชิก WTO ต้องไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติกับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิก WTO อื่นๆ แตกต่างไปจากสินค้าที่ผลิตได้เองในประเทศ โดยเป็นไปตามหลักการปฏิบัติระหว่างประเทศ

มาตรการการลงทุนที่ต้องยกเลิกตามความตกลง TRIMs จากบทบัญญัติของ GATT ข้างต้น ประเทศสมาชิกต้องยกเลิก 2 มาตรการการลงทุนดังนี้

- Local Content Requirements ซึ่งครอบคลุมถึงการกำหนดให้กิจการลงทุนต่าง ๆ ใช้วัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่มีแหล่งกำเนิดสินค้าจากในประเทศเป็นสัดส่วนต่อ
  - ปริมาณหรือมูลค่าการผลิตสินค้าแต่ละหน่วย
  - ปริมาณหรือมูลค่าการผลิตรวมของสินค้านั้น ๆ ที่กิจการผลิตได้
- Trade Balancing Requirements ได้แก่ การกำหนดให้กิจการลงทุนต่าง ๆ ดังนี้

- ซื้อหรือชำระค่าสินค้าได้ไม่เกินจำนวนเงินตราต่างประเทศที่กิจการนั้นๆนำเข้ามา
- นำเข้าสินค้าเป็นสัดส่วนตามการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกของกิจการนั้น ๆ
- ต้องทำการส่งออกเป็นสัดส่วนต่อการผลิตของกิจการนั้นๆ (Export Requirement)

ระยะเวลาในการปรับตัว องค์การค้าโลก (WTO) ให้เวลาในการปรับตัวเพื่อยกเลิกมาตรการการลงทุนที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของ GATT และปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับ TRIMs ดังนี้

- ระยะเวลาการปรับตัวสั้นที่สุด คือนาน 2 ปี (ภายในปี 2539)
- ระยะเวลาการปรับตัวปานกลาง คือนาน 5 ปี (ภายในปี 2542)
- ระยะเวลาการปรับตัวยาวที่สุด คือนาน 7 ปี สิ้นสุดภายในปี 2544

การเปิดเสรีด้านการลงทุนตามความตกลง TRIMs ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่างๆของไทย ที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันของวัตถุดิบและชิ้นส่วนที่นำเข้าจากต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม โดยเริ่มปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตวัตถุดิบและชิ้นส่วนเพื่อลดต้นทุน และยกระดับคุณภาพสินค้าเพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

ประเทศไทยถูกจัดเป็นประเทศกำลังพัฒนา ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความตกลง TRIMs ภายในปี 2542 ซึ่งระยะเวลาที่ผ่านมาคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) และกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ทยอยประกาศยกเลิกการใช้มาตรการ Local Content Requirements และ Trade Balancing Requirements โดยอุตสาหกรรม 3 ประเภทสุดท้าย คืออุตสาหกรรมผลิตเครื่องยนต์ อุตสาหกรรมประกอบรถจักรยานยนต์ และการผลิตน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นมได้ยกเลิกมาตรการดังกล่าวเมื่อปลายปี 2542 ทันตามกำหนดขององค์การค้าโลก (WTO)

กิจกรรมที่ 4

นักศึกษาหาข้อมูลการลงทุนเกี่ยวกับการค้าเพิ่มเติม

เขตการลงทุนอาเซียน

ความเป็นมา แนวความคิดจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (Asean Investment Area หรือ AIA) เกิดขึ้นครั้งแรกในการประชุมสุดยอดผู้นำ ASEAN ครั้งที่ 5 เมื่อเดือนธันวาคม 2538 เนื่องจากสมาชิกเดิม 6 ประเทศ คือ ไทย บรูไน ฟิลิปปินส์ สิงค์โปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย มีความคิดเห็นตรงกันว่าการเปิดเสรีด้านการลงทุนใน ASEAN มีความสำคัญเช่นเดียวกับการเปิดเสรีทางด้านการค้าภายใต้กรอบความร่วมมือเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เนื่องจากผลประโยชน์ที่ได้รับคือจะช่วยดึงดูดเงินทุนทั้งจากประเทศสมาชิกในภูมิภาคและประเทศนอกภูมิภาคให้เข้าสู่ภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศกลุ่ม ASEAN ต่อไปในอนาคต

ในเดือนตุลาคม 2541 สมาชิก ASEAN 9 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ฟิลิปปินส์ พม่า สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย ลาว และบรูไน ได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) ขึ้นอย่างเป็นทางการ ได้กำหนดขอบเขตของการเปิดเสรีด้านการลงทุนให้ความสำคัญเฉพาะการลงทุนทางตรงหรือการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) เท่านั้น และยังได้รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือ และการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน

ข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน มีสาระสำคัญดังนี้

- **กิจการที่ต้องเปิดเสรี** ระบุให้ประเทศสมาชิกต้องเปิดเสรีด้านการลงทุนในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้นอุตสาหกรรมที่จะยกเว้นเป็นการชั่วคราว เช่น อุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยจะต้องมีการทบทวนรายชื่ออุตสาหกรรมที่ขอยกเว้นเป็นการชั่วคราวทุก 2 ปี

- **มาตรการฉุกเฉิน** ในกรณีที่ประเทศผู้รับการลงทุนได้รับผลกระทบทางลบจากการเปิดเสรีด้านการลงทุนภายใต้ความตกลงนี้ ประเทศนั้น ๆ สามารถใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เป็นการชั่วคราว

- **หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง** (Most-Favored Nation Treatment: MFN) หมายถึง การไม่เลือกปฏิบัติระหว่างนักลงทุนและการลงทุนจากทุกประเทศที่เป็นสมาชิก ASEAN

- **หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ** (National Treatment) หมายถึง ประเทศผู้รับการลงทุนต้องปฏิบัติต่อนักลงทุน ASEAN ที่เข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมทุกประเภทเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อนักลงทุนของประเทศตนที่ลงทุนในอุตสาหกรรมนั้น ๆ

- **นักลงทุนจากประเทศสมาชิก ASEAN** หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจาก ASEAN ที่เข้าไปลงทุนในประเทศสมาชิกอีกประเทศหนึ่ง ทั้งนี้การไปลงทุนในประเทศใดจะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบปฏิบัติและกฎหมายของประเทศนั้น เช่น นักลงทุนจากประเทศอื่นใน ASEAN ที่เข้าไปลงทุนในประเทศไทย ต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 ของเงินทุนทั้งหมด

- **กลไกการระงับข้อพิพาท** กรณีเกิดความขัดแย้งหรือข้อพิพาทใด ๆ ขึ้น ประเทศสมาชิกสามารถนำกลไกการขอระงับข้อพิพาทของ ASEAN หรือใช้กลไกอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเป็นกรณีพิเศษมาใช้ยุติข้อพิพาทได้ ในกรณียังไม่สามารถหาข้อยุติให้นำกลไกการระงับข้อพิพาทขององค์การค้าโลก (WTO) มาใช้ในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้

ข้อตกลงการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) ประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ (ไทย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไนและอินโดนีเซีย) และประเทศพม่าจะต้องเปิดเสรีด้านการลงทุนในทุกอุตสาหกรรมภายในปี 2546 สำหรับเวียดนามและลาวต้องเปิดเสรีให้ได้ภายในปี 2553 และภายในปี 2563 สมาชิก ASEAN จะต้องเปิดเสรีด้านการลง ทุนให้กับนักลงทุนจากทุกประเทศโดยไม่จำกัด

กิจกรรมที่ 5

ให้นักศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเขตการลงทุนอาเซียน

สรุป

การลงทุนระหว่างประเทศช่วยในการพัฒนาประเทศ เช่น วิทยาการทันสมัย เทคโนโลยีใหม่ๆ เงินลงทุนไหลเข้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น การขยายธุรกิจในประเทศมากขึ้นและการจ้างงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น ประเภทการลงทุนระหว่างประเทศแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (2) การลงทุนทางอ้อม การลงทุนจากต่างประเทศมีผลกระทบด้านต่างๆ เช่น การจ้างงาน เงินทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยีการค้าระหว่างประเทศ

การร่วมทุน (Joint Venture) เป็นการจัดตั้งขึ้นมาโดยผู้ร่วมทุนที่ไม่ได้อยู่ในประเทศเดียวกัน บริษัททั้ง 2 ได้ตกลงประกอบธุรกิจทำการผลิตและการตลาดโดยร่วมลงทุนร่วมกันได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย บางกรณีการร่วมทุนอาจเป็นไปโดยความไม่สมัครใจหรือความจำเป็น บริษัททั้งสองต้องร่วมมือกันหลายด้าน เช่น ช่วยกันระดมบุคลากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ ระดมทุน ฯลฯ การจัดตั้งมี 2 ลักษณะ คือ ธุรกิจร่วมทุนแบบถาวรและแบบชั่วคราว หลักเกณฑ์พิจารณาหาผู้ร่วมทุนมีดังนี้ (1) ผู้ร่วมทุนต้องศึกษาการตลาด เช่น ส่วนครองตลาด ความสะอาด ด้านการแข่งขัน เครื่องหมายผลิตภัณฑ์และชื่อเสียงบริษัท จุดเด่นและจุดด้อยด้านการตลาด (2) ผู้ร่วมทุนมีความสัมพันธ์กับการผลิต เช่น ผู้ขายวัตถุดิบ ความรู้ ความชำนาญ ด้านเทคโนโลยี พัฒนาผลิตภัณฑ์ใช้เทคนิคในการผลิตใหม่ ๆ (3) การเงิน ผู้ร่วมทุนต้องศึกษาข้อมูล เช่น ประวัติการเงิน ฐานะการเงินของกิจการ ความมั่นคงและปัจจัยต่าง ๆ ด้านการเงิน (4) ขนาดของโครงสร้างของบริษัท (5) ท่าทีในการเจรจาต่อรอง (6) ความสัมพันธ์กับสถาบันภายนอก ลักษณะของการร่วมทุนสามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ (1) ลักษณะของทุนที่นำมาลงทุนร่วมกัน (2) การร่วมลงทุนตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป (3) สัดส่วนของการร่วมทุน (4) การร่วมลงทุนจำแนกตามระยะเวลา ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของการร่วมทุน ได้แก่ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในประเทศร่วมทุน ความคุ้นเคยของผู้ร่วมทุนกันมาก่อน มีกฎหมายห้ามจัดตั้งบริษัทต่างชาติ กิจการขาดเงินทุนและบุคลากรที่มีประสบการณ์ และความสามารถการย้ายฐานการผลิตโดยร่วมทุนกับประเทศอื่นๆ ประโยชน์ของการร่วมทุนคือ บริษัทต้องการขยายธุรกิจ นโยบายรัฐบาลประเทศเจ้าบ้านให้การสนับสนุนธุรกิจร่วมทุน อุปสรรคในการจัดตั้งและดำเนินธุรกิจร่วมทุน คือ ภาษาวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างประเทศ ปัญหาการปรับตัวเข้าหากันยาก หรือล่าช้า ความไม่เชื่อมั่นในความสามารถของผู้ร่วมทุน ธุรกิจร่วมทุนขนาดเล็กกว่าขาดอำนาจการต่อรอง ข้อได้เปรียบของการร่วมทุนคือจำนวนเงินลงทุนสูง ก่อให้เกิดประสบการณ์จากการทำงานร่วมกัน ได้ข้อมูลการตลาดและประสบการณ์ในการทำงาน มีความเสี่ยงน้อยกว่าการลงทุนโดยตรง บางประเทศรัฐบาลสนับสนุนให้ต่างชาติช่วยทุน ข้อเสียเปรียบได้แก่ ต้องกระจายอำนาจการตัดสินใจ เกิดความขัดแย้งขึ้นเสมอสำหรับผู้บริหาร2 ฝ่าย

สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือในการลงทุน ในการตัดสินใจลงทุน ผู้ประกอบการจะต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศ ซึ่งในปัจจุบันสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น ซึ่งใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันดังนี้ (1) ฐานะทางการเงินในระดับประเทศจะพิจารณาจากเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ การพึ่งพาการไหลเข้าของ

เงินทุนจากต่างประเทศ (2) การจัดการและผลการดำเนินงานในระดับประเทศพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ ความมีเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยน ฐานะการคลัง การลงทุน (3) ความเสี่ยงภายนอกในระดับประเทศ พิจารณาจากการดำเนินนโยบาย เศรษฐกิจและการเมืองของกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (4) ขนาดในระดับประเทศพิจารณาจากขนาดของระบบเศรษฐกิจซึ่งใช้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติภายในประเทศ (GDP) เป็นตัววัดการจัดอันดับความน่าเชื่อถือบทบาทสำคัญต่อการต่ออายุสัญญาเงินกู้ การตัดสินใจร่วมลงทุนกับนักลงทุนต่างชาติ การกำหนดจำนวนเงินที่จะให้กู้และอัตราดอกเบี้ย

ข้อตกลงการลงทุนเกี่ยวกับการค้าเป็นความตกลงที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งขององค์การการค้าโลก (WTO) ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติ คือ (1) จะไม่ก่อให้เกิดการดำเนินมาตรการทางการค้าใด ๆ อันเป็นการกีดกันทางการค้า ห้ามประเทศสมาชิกจำกัดปริมาณการนำเข้า หรือส่งออกสินค้า (2) ต้องไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติกับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิก WTO อื่นๆ แตกต่างไปจากสินค้าที่ผลิตได้เองในประเทศ ประเทศสมาชิกต้องยกเลิก 2 มาตรการการลงทุนตามข้อตกลง TRIMs คือ (1) Local Content Requirement และ (2) Trade Balancing Requirement องค์การการค้าโลก (WTO) ให้เ วลาในการปรับตัวเพื่อยกเลิกมาตรการลงทุนที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของ GATT และปรับปรุงกฎหมายในประเทศให้สอดคล้องกับ TRIMs ระยะเวลาการปรับตัวสั้นที่สุด คือ 2 ปี ปานกลาง 5 ปี ยาวที่สุด 7 ปี

เขตการลงทุนอาเซียน ข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียนมีดังนี้ (1) กิจการที่ต้องเปิดเสรี ระบุให้ประเทศสมาชิกต้องเปิดเสรีด้านการลงทุนในทุกอุตสาหกรรม (2) มาตรการฉุกเฉิน กรณีประเทศผู้รับการลงทุนได้ผลกระทบสามารถใช้มาตรการป้องกันได้ชั่วคราว (3) การลงทุนในประเทศใดต้องอยู่ภายใต้ระเบียบปฏิบัติ และกฎหมายของประเทศนั้น (4) หลักการปฏิบัตินักลงทุน ASEAN เช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อนักลงทุนของประเทศตน (5) ไม่เลือกปฏิบัติระหว่างนักลงทุนและนักลงทุนจากทุกประเทศที่เป็นสมาชิก ASEAN (6) ประเทศสมาชิกสามารถนำกลไกการขอระงับข้อพิพาทของ ASEAN หรือใช้กลไกอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเป็นกรณีพิเศษมาใช้ยุติข้อพิพาทได้ ถ้าหาข้อยุติไม่ได้ให้นำกลไกการระงับข้อพิพาทขององค์การค้าโลก (WTO) มาใช้ในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้

แบบฝึกหัด

1. จงกล่าวถึงประเภทของการลงทุนระหว่างประเทศและผลกระทบของการลงทุนจากต่างประเทศ

2. สมมติท่านกำลังหาผู้ร่วมทุน ท่านมีหลักในการพิจารณาอย่างไร ความสำเร็จของการร่วมทุนขึ้นกับปัจจัยอะไรบ้าง

3. จงอธิบายเกี่ยวกับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือในการลงทุนตามความเข้าใจของท่าน

4. ข้อตกลงการลงทุนเกี่ยวกับการค้า มีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง

5. ความเป็นมาของเขตการลงทุนอาเซียนและสาระสำคัญข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน